

Vesvese, vehim, merak, ümitsizlik, korku gibi şeyler soyut olduğu halde neden Risalelerde hastalık olarak nitelendiriliyor? Hastalık somut olmalı değil mi?

"Hastalık iki kısımdır. Bir kısmı hakikî, bir kısmı vehmîdir. Hakikî kısmı ise Şâfi-i Hakîm-i Zülcelal, küre-i arz olan eczahane-i kübrasında, her derde bir deva istif etmiş. O devalar ise, dertleri isterler. Her derde bir derman halletmiştir. Tedavi için ilâçları almak, istimal etmek meşrudur."

"Amma vehmî hastalık kısmı ise; onun en müessir ilâcı, ehemmiyet vermemektir. Ehemmiyet verdikçe o büyür, şişer. Ehemmiyet vermezse küçülür, dağılır."(1)

Vesvese ve vehim gibi şeyler, istem dışı ve insanı rahatsız eden şeytani bir tacizdir. Hedefi ise insanı iman ve amel konusunda ümitsizliğe düşürüp çıkmaza sokmak, hatta mümkün ise iman ve amel gibi şeylerden kaçırmaktır.

Vesvesenin çıkış noktası ve kaynağı şeytandır, insani bir duygu ya da kabiliyet değildir. Bu sebeple **vehim ve vesvese tedavi edilmesi gerekli olan manevi bir maraz** olarak görülüyor.

Merak, ümit, korku gibi şeyler ise, her insanın fitratında bulunan insani duygular sınıfından olduğu için söküp atılması gereken zararlı hastalıklar değildirler. Hatta bu duygular dozunda kullanıldığında, yani ifrat ve tefrite götürülmeden vasat bir çizgide istimal edildiğinde, insanın hem maddi hem manevi gelişiminde ve manevi açıdan terakki etmesinde kilometre taşları niteliğindedirler.

Örneğin merak duygusunun tefrit hali hiçbir şeye ilgi göstermemek, araştırmamak ve sorgulamamak iken, ifrat hali ise gereksiz, malayani, faydasız her şeyi merak etme, sorgulama ve araştırma durumudur. Amerika'nın kaç tavuğu var, Rusya'nın kaç kuşu var gibi insana maddi ve manevi hiçbir katkısı olmayan şeyleri merak etmek ise ifrat bir davranıştır.

Merak duygusu dozajında yani vasat bir ölçüde kullanılırsa hem insan hem insanlık maddi ve manevi olarak terakki eder. Fen ilimlerinin teşekkül edip bugünkü seviyeye ulaşmasında merak duygusunun katkısı çok büyüktür. Çünkü **merak ilmin hocasıdır.**

Duyguların ifrat ve tefrit halleri tedavi edilmesi gereken birer hastalıktırlar.

Vehim ve vesvese ise bütünü ile bir hastalıktır. Vehim isteğimiz dışında kalbe ve zihnimize ilişen, şüphe ve tereddüde sebep olan bâtil düşünce, sebepsiz kuruntulardır. Aynı zamanda yersiz bir korku, yanlış bir kanaat; gerçekte varlığı olmadığı halde varlığına inanılan şeylerden ibarettir.

Bu hastalık insanın kontrolünde olduğu müddetçe insana zarardan çok fayda sağlar. Faydalarını Üstadımız şu şekilde sıralıyor;

"İfrâta varmamak, hem galebe çalmamak şartıyla, asl-ı vesvese teyakkuza sebebdir, taharriye dâîdir, ciddiyete vesiledir. Lâkaydlığı atar, tehavünü def'eder. Onun için **Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı imtihanda, şu meydan-ı müsabakada bize bir kamçı-yı teşvik olarak, vesveseyi şeytanın eline vermiş. Beşerin başına vuruyor. Şayet ziyade incitse, **Hakîm-i Rahîm**'e şekva etmeli **أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** demeli."**(2)

Dipnotlar:

- (1) bk. [Lem'alar, Yirmi Beşinci Lem'a, Yirminci Deva.](#)
(2) bk. [Sözler, Yirmi Birinci Söz, İkinci Makam.](#)